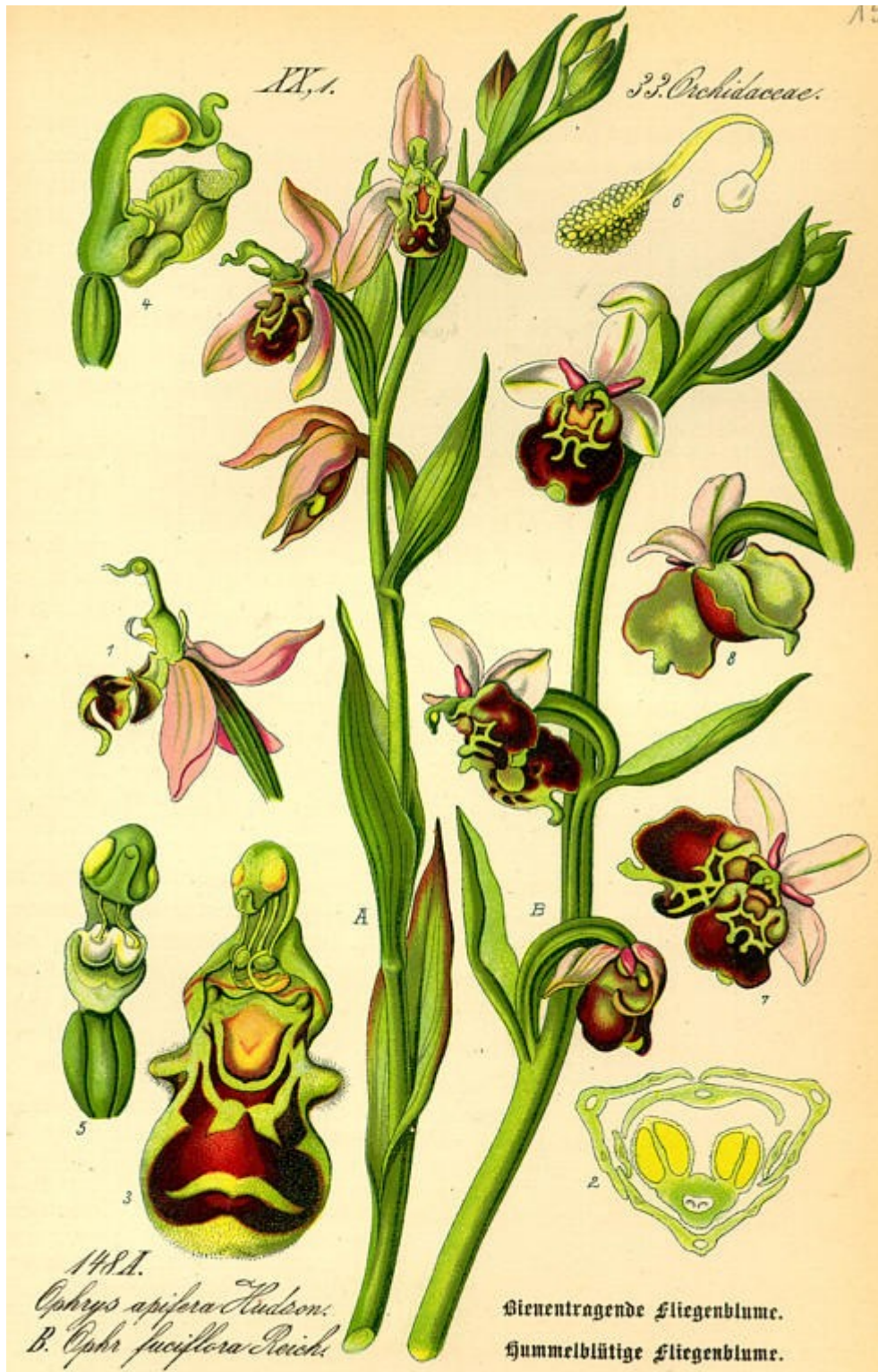

ABELLERA

Ophrys apifera Hudson

[1762, Fl. Angl. : 340] $2n = 36$

Làmina: THOMÉ, OTTO WILHELM

NOMS POPULARS

Alemanys:	Bienen-ragwurz/Bienen-orchis
Anglès:	Bee orchid
Aragonès:	Abelleta
Àrab:	أوفريس نحلي
Castellà:	Orquídea abeja/Abejera / Abejita / Flor de la abeja/ Abejas de Parnaso/
Català:	Abella apifera / Beiera / Flor d'abella / Flor de la Mare de Déu / Mosques d'ase/ Sabatetes de la Mare de Déu/ beiera/
Danès:	Biflueblomst/Biblomst / Honningbi-flueblomst
Eslovac:	Hmyzovník včelovitý
Eslovè:	Čebeljeliko mačje uho / Mačje uho čebeljeliko
Finlandès:	Mehiläisorho
Francès:	Ophrys abeille
Gaèlic:	Magairlín na mbeach
Gal·lès:	Tegeirian y wenynen/Tegeirian y gwenyn / Tegeirian y wenynen
Gallec:	Abelleira/ Herba abelleira/ herba da abella
Hebreu:	דבורנית הדבורה
Holandès:	Bijenorchis
Hongarès:	Méhbangó
Italià:	Vesparia/Fior di vespa / Ofride fior delle api
Persa/Farsi:	ابرويی زنبوری
Polonès:	Dwulistnik pszczeli
Portuguès:	Erva-abelha/Abelheira / Alpivre / Erva-aranha/ Abelinha/Nangela/ Ofrio
Rus:	Офрис пчелоносная
Suec:	Bi-ofrys
Txec:	Tořič včelonosný/Tooič včelovitý
Ucraïnès:	Комашник бджолоносний/Офрис бджолоносна / Офрис бджолоносний
Xinès:	蜂兰

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

La família de les **Orquíidies** es distingeix per tenir les flors ginandres (amb l'estam i el pistil soldats entre si) irregulars, monandres (amb un sol estam doble).

Dins la família de les Orquíidies, el gènere **Ophrys** es distingeix per tenir la inserció dels pol·linis basal, flors sense esperons, i amb una bursícula a cadascun dels retinacles.

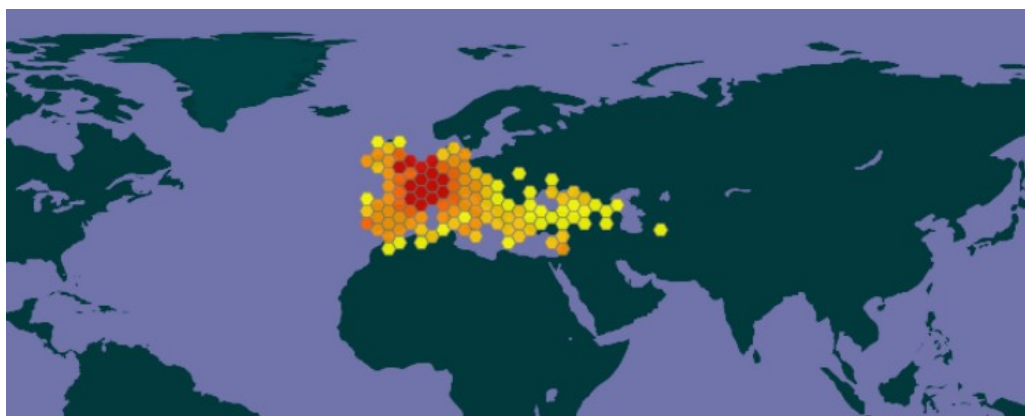
Dins el gènere *Ophrys apifera* es distingeix pels sèpals rosats, pètals laterals de 1-3 mm, poc vistents, i label suborbicular molt convex.

Ophrys apifera (segons Flora Iberica) té els tubercles 2(3) subglobosos, sèssils. Tiges 15-50(70) cm, erectes, lleugerament flexuoses. Fulles basals 5,5-10 × 2-4,5 cm, d'oval-lanceolades a oblongo-lanceolades, obtuses o agudes. Inflorescència amb 4-10(15) flors; bràctees inferiors 25-48 × 7-10 mm, oval-lanceolades, més llargues que l'ovari, agudes, d'un verd clar o groguenc. Sèpals còncaus, glabres, amb el marge revolut, rosats, d'un rosat purpuri o rosat blanquinós; els laterals 10-16 × 5-7 mm, d'ovals a ovals-lanceolats; el central 10-16 × 5-8 mm, oblong, erecte o reflex respecte al ginostem. Pètals laterals (1)2-2,5(3) × 1-1,7 mm, subtriangulars, velutins, verdosos –de vegades, rosats–. Label 8-14 × 6-10 mm, suborbicular, trilobat, molt convex –quan s'aplana és amplament obovat a subquadrangular–, subhoritzontal o deflex, de color marró vermellós, velutí –pèls 0,1-0,6 mm–; camp basal pla, d'un marró vermellós, amb dues prominències fosques, brillants o falsos ocells, envoltat d'una franja groga o d'un blanc groguenc; lòbuls laterals 4,5-6 × 3-4,5 mm, que formen gibositats còniques, agudes, erectes, en general densament piloses a la cara abaxial, glabres o glabrescents cap a l'adaxial; lòbul mitjà 6,5-9,9 × 6-10 mm, amplament obovat, no emarginat; sinus entre els lòbuls laterals i el lòbul mitjà de 2-5 mm; apicle 1-4 × 2-3 mm, subtriangular, agut, recte, poc conspicu o ocult, d'un groc verdós; màcula central, amb pèls curts i papil·les, poc brillant, bilobulada, que es pot allargar cap a l'àpex del lòbul mitjà, envoltant el camp basal, grisenca, amb tons blavosos, marrons o vermellosos. Ginostem 7,5-10,4 mm, verd o d'un verd groguenc al dors i verd clar o d'un verd groguenc als costats, amb apicle de 2,5-4,2 mm, subtriangular, flexuós. Ovari cilíndric, no torsionat, glabre; superfície de la cavitat estigmàtica d'un verd groguenc. Fruit 2-3,2×0,5-0,8 cm. Llavors 0,3-0,5 mm.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

Al Ripollès es fa entre 650 i 1450 msnm. Es troba en prats vora codines, nen assolellats o en marges de camí i de prats o clarianes de pinedes de pi roig. Sobre tot a la meitat meridional de la comarca. A Catalunya escasseja al Pirineu més occidental i a les planures centrals lleidatanes. A Europa es fa a la meitat meridional. I també es troba a Àsia Menor i al Magreb.

Ophrys apifera al món, segons GBIF

VIRTUTS I USOS MEDICINALS

Amb els tubercles es pot preparar el salep. Segons PIUS FONT I QUER cal triar els tubercles més nous, netejar-los amb aigua calenta i posar-los a assecar a l'aire o ajudats d'una estufa. La millor època és quan la flor ja està pansida. Un cop secs els tubercles es poden molt durs i translúcids però si es posen a macerar en aigua es tornen a estovar. El salep conté mucilag (48%) amb gluco-mannà, midó (27%), albuminoides (2.5%) i minerals (3%). Amb 40 grams de salep en pols i 1 L d'aigua es prepara una mena de gelea insípida. Es dona per estroncar diarrees en nens petits. Abans es donava el salep contra diarrees, com emol·lient, i com afrodisíac.

NOTA: més val preservar aquestes flors tan boniques i no arrencar les plantes. Almenys alegren la vista al mirar-les.

MÉS INFORMACIÓ

«Orquídies del Ripollès». JOAN CANALS, FERRAN GONZÁLEZ-PRAT, JOSEP HERNÁNDEZ, ALEIX PUENTE, RUT PUIGDEMUNT, XAVIER SANJUAN. ICHN (2016).